

УДК 349.4

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин», присвяченої 90-річчю професора Н. І. Титової, проведеної 18 листопада 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Також розміщено вибрані праці д.ю.н., професора Н. І. Титової, які впорядковані Я.З. Гаєцькою-Колотило.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

Редакційна колегія:

- проф.Пилипенко П.Д.;
- к.ю.н. Барабаш Н.П.;
- доц. Ващишин М.Я.;
- доц. Гаєцька-Колотило Я.З.

Актуальні проблеми соціального права. Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин. Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (м. Львів, 18 листопада 2016 р.). за заг. ред. П. Д. Пилипенка – Львів, 2016. – с. 314

УДК 349.4

© Колектив авторів, 2016
© Львівський національний університет імені Івана Франка; 2016
© Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України; 2016
© Український центр соціально-правових досліджень, 2016

Україною для приведення у відповідність норм національного законодавства щодо безпеки та якості сільськогосподарської продукції було прийнято низку змін до нормативно-правових актів, зокрема Законом України від 22 липня 2014 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів», передбачалося внесення змін до Закону України від 17 липня 1997 р. «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції», Закону України від 31 травня 2007 р. «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», Закону України від 24 лютого 1994 р. «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», а також Закон України від 23 грудня 1997 р. «Про безпечність та якість харчових продуктів» викладено у новій редакції: Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Проте актуальною залишається проблема вдосконалення аграрного законодавства у сфері регулювання безпечності та якості сільськогосподарської продукції в аспекті впровадження системи контролю виробників сільськогосподарської продукції на всіх етапах виробництва, переробки та реалізації, шляхом розроблення та реалізації дієвого механізму відповідальності виробників щодо порушення законодавства у цій сфері, а також запровадження механізму захисту прав споживачів відповідно до європейських принципів.

Використані джерела

1. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій: проект від 26 жовтня 2015 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/16025>.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Курман Тетяна Вікторівна

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри земельного та аграрного права*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Ефективність ведення сільськогосподарського виробництва та забезпечення його сталого розвитку значною мірою залежить від досконалості законодавства. Законодавство, що забезпечує функціонування сільськогосподарського виробництва у сучасних умовах, являє собою величезний за обсягом, комплексний масив нормативного матеріалу, як зі сфери аграрного права, так й інших галузей національного права – земельного, екологічного, господарського, цивільного, адміністративного тощо і, як вбачається, потребує вдосконалення. Вдосконалення має відбуватися таким чином, щоб нормативно-правові акти зберігали такі характеристики, як якість та стабільність регулювання,

а також узгодженість та системність. При цьому мова йде не просто про технічну діяльність з розробки окремих норм права, а про якісну юридично-законодавчу діяльність, результатом якої стане створення ефективного та дієвого механізму правового забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва.

На сьогодні законодавча база, яка забезпечує функціонування сільськогосподарського виробництва, характеризується наступними рисами. Першою характерною рисою слід назвати відсутність єдиного спеціального нормативно-правового акта, нормами якого було б врегульовано відносини у сфері сталого розвитку сільськогосподарського виробництва у сучасних умовах. Як вбачається, на даний момент таким нормативно-правовим актом має стати Закон України «Про сталий розвиток сільських територій». В подальшому, вбачається за необхідне підтримати пропозицію українських вчених про прийняття єдиного кодифікованого нормативно-правового акту у вигляді Аграрного кодексу України або Закону України «Про сільське господарство», де доцільно було б закріпити окремий розділ, присвячений сталому розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні у сучасних умовах.

Друга ознака полягає в тому, що законодавча база, яка забезпечує функціонування сільськогосподарського виробництва, становить собою величезний нормативний масив законодавчих, підзаконних, а також локальних внутрішньогосподарських нормативно-правових актів. Ці акти прийняті у різний час, різної юридичної сили, спрямованості, предметної ознаки тощо. Їх аналіз свідчить про значну кількість, однак про підвищення ефективності правового регулювання відносин у сфері сучасного сільськогосподарського виробництва мова не йде. По-перше, значна кількість нормативного матеріалу робить незручним його використання на практиці, по-друге, попри величезну кількість норм, окремі відносини врегульовані недостатньо чітко, виявляється неузгодженим категоріальний апарат, наявні суперечності в регулюванні, щодо інших – спостерігається дублювання регулювання різними актами або взагалі прогалини.

Третя ознака – комплексність, адже до законодавчої бази, яка забезпечує функціонування сільськогосподарського виробництва належать нормативно-правові акти різної галузевої спрямованості. Це зумовлюється тим, що в процесі сільськогосподарського виробництва виникають, а отже й потребують спеціальної правової регламентації різноманітні суспільні відносини – і щодо організації ведення сільськогосподарського виробництва, і щодо створення суб'єктів, які займатимуться його веденням; і щодо отримання відповідних земельних ділянок; і щодо ведення виробничої діяльності в окремих галузях (рослинництві, тваринництві, аквакультури, лісовому господарстві); і щодо державної підтримки; і щодо забезпечення якості та безпечності сільськогосподарської продукції; і щодо забезпечення екологічно збалансованого природокористування та охорони довкілля тощо.

Четверта ознака – це динамічність розвитку законодавства, що регулює ведення сільськогосподарського виробництва. Майже кожен із спеціальних аграрних законів з моменту прийняття зазнав значних змін та доповнень, окремі з них навіть мали декілька редакцій (наприклад, Закони України «Про фермерське господарство», «Про насіння і садивний матеріал», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та ін.). Слід також підкреслити, що не завжди вказані зміни були корисними для розвитку сільськогосподарського виробництва не те, щоб на умовах сталості, а й взагалі. Так, наприклад, останні зміни до Закону України «Про особисте селянське господарство», прийняті 5 квітня 2015 р., як вбачається, зводять унівець всі переваги та пільги даної форми сільськогосподарського господарювання для селян. Суттєвих втрат зазнало сільськогосподарське виробництво й внаслідок відміни такого спеціального податкового режиму для сільськогосподарських товаровиробників, як

фіксований сільськогосподарський податок. Цей податок, хоча й мав певні недоліки, але ж носив преференційний характер і в цілому задовольняв виробників сільськогосподарської продукції. Запроваджений на сьогодні єдиний податок (4 категорія) має втричі вищі ставки, а загальна сума при цьому податку зросла майже в десять разів. Звичайно, зазначене не сприяє стабільності правового регулювання суспільних відносин у сфері ведення сільськогосподарського виробництва, не додає впевненості селянам та сільськогосподарським товаровиробникам у законодавчому гарантуванні та захисті їх прав у даній сфері, ускладнює їх фінансове становище.

Динамічність розвитку законодавства зумовлюється й іншим фактором. А вже останніми роками спостерігається активізація законодавчого процесу щодо новелістичних відносин у сфері сільськогосподарського виробництва – наприклад, виробництва органічної продукції і сировини, використання генетично модифікованих організмів в процесі сільськогосподарського виробництва, сільськогосподарського дорадництва як засобу організаційної підтримки сільського господарства з боку держави тощо.

П'ятою характерною рисою законодавчої бази, що забезпечує функціонування сільськогосподарського виробництва у сучасних умовах розвитку глобалізаційних процесів, слід назвати актуалізацію значення норм міжнародно-правового характеру. Україна виступає рівноправним партнером у міждержавних, регіональних та міжнародних відносинах щодо виробництва, переробки та торгівлі сільськогосподарською продукцією. З 16 травня 2008 р. є членом Світової організації торгівлі, з 2014 р. набула асоційованого членства в Європейському Союзі.

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що законодавча база, що забезпечує функціонування сільськогосподарського виробництва в Україні, є недосконалою. розрізною, розкиданою по різних нормативно-правових актах. Незважаючи на значний обсяг нормативного матеріалу, вона вбачається недостатньою для забезпечення ефективного, технологічно-інноваційного, еколого-збалансованого сільськогосподарського виробництва, тим більше орієнтованого на сталий розвиток. На сьогодні вона також залишається недостатньо адаптованою й до вимог законодавства ЄС, міжнародних договорів та угод, як прийнятих Україною в межах членства в СОТ, так й інших.